

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ו' אב תשע"ג: הדלקת נרות: ירושלים 11: 7: תל-אביב: 27: 7: חיפה: 20: 7: מוצאי שבת: ירושלים: 28: 8: תל-אביב: 31: 8: חיפה: 32: 8: ר"ת: 03: 9:

פרשת דברים

"לא תגורו מפני איש"

לשפוט בעלי דין בעדק וללא מורא !

נלמד מהפסוק: "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא..." (פרק א-יז)

ואמרו חז"ל (סנהדרין ו:): שנים שבאו לדין, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן דין נוטה, אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם, שמא נתחייב חזק ונמצא חזק רודפו. משתשמע דבריהם ואתה יודע להיכן הדין נוטה, אי אתה יכול לומר להם איני נזקק לכם שנאמר "לא תגורו מפני איש".

הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר, כי פסוקי התורה "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" או "בעדק תשפוט עמיתך" אינם אמורים לדיינים בלבד. אלא שייכים הם לכל אדם. באשר כל אדם נחשב דין ביחס לעצמו ולזולתו, ועליו לשפוט את עצמו או את זולתו עפ"י דיני התורה בלבד ללא משוא פנים וללא כל שיקולים זרים ונגיעות אישיות, וללא כל פחד ומורא מפני איש. "כי המשפט לאלוקים הוא" - אין לנגד עיניו אלא משפטי התורה וכל התנהלות חייו על פיהם בלבד.

כתב היראים: כל השומע דבר עולה ושאינו הגון, או רואה דבר רע, ואומר טוב הוא, או שותק, לא מתוך יראה לא מגופו ולא מממונו אלא מתוך רשע לבבו, או חושב בלבבו ואומר פן יחרה אפו עלי ויתקוטט עמי, ואינו מפסיד בקטטתו כי אם חסדו ואהבתו, נקרא חנף ועובר בלא תחניף. כדתנן (בסוטה): אמרו לו אל תירא אגריפס המלך אחינו אתה...

"למדנו מכאן" - כותב בעל **מנורת המאור** (נר ב' כלל ג' ח"א) - "שאפילו למלך שמוראו גדול, נתחייבו ישראל מפני שהחניפוהו. לפי שהיה להם לירא יותר ממלך מלכי המלכים הקב"ה כמו שנאמר "לא תגורו מפני איש". וכל שכן המחניף לחברו שאינו מתירא ממנו" וכו'.

על הפסוק "וימסרו מאלפי ישראל" אומר רש"י: "להודיעך שבחן של רועי ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר "עוד מעט וסקלוני", ומששמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין, לא רצו ללכת עד שנמסרו בעל כרחן".

ולכאורה תמוה: הרי מסופר כאן שבחן של ישראל והיה צריך לומר "להודיעך שבחן של ישראל" לא של "רועי ישראל"!!

אלא התשובה היא: אם מחבבים ומכבדים את רועה ישראל בחייו, לא תמיד שבו הוא לו. אדרבה, פעמים זה סימן שהחניף לבני עדתו וסבל את מעשיהם המגונים. כפי שאמרו חז"ל (כתובות קה) עיי"ש. ולכן כשרואים שאותם האנשים שהמנהיג התאונן עליהם "עוד מעט וסקלוני" נכונים למסור את נפשם עליו בשעת מיתתו, הרי זה בא "להודיעך שבחן של רועי ישראל" - יש כאן הוכחה שהוא היה מנהיג אמיתי שגם מתנגדיו מכירים שרק מפני שהוכיחם במילי דשמיא ולא נשא להם פנים, לכן לא היו בשלום עמו.

כחומת אש בצורה ללא פחד ומורא...

הגה"צ רבי אבא גרוסברד זצ"ל (המשגיח הראשון דישיבת פוניבז') הצטרף בקיץ תשי"ד להנהגת ישיבת פוניבז'. את מיטב כוחותיו השקיע ביציקת יסודותיה האיתנים והקים בה עולה של תורה ומוסר, לדורות עולם. הוא עיצב את דמותה ושימר בה את רוח הישיבות הקדושות שחרבו בשואה.

מאמצים כבירים השקיע בזאת. לא קלה היתה תחילת דרכו, כאשר לגיונות של תלמידים פליטי חרב מחוגים שונים למדו בישיבה. מכל אלה היה צריך לייסד ולבסס את דמותה של הישיבה.

והיו אלו תקופות קשות. שנים של שכול ויתמות מחד. נסיונות ואויר מורעל במלחמת קוממיות והשקפות כוזבות, מאידך. רבי אבא במסירות נפש והפקרת כל ישותו עמד כחומת אש בצורה, ויצק את יסוד עולם התורה בטוהרתו.

באותה תקופה שכיהן בישיבה, לא קרה אפילו מקרה אחד בודד של בחור שנסחף מהישיבה אחרי אוירת הרחוב, או נתפס לפלוגת הלח"י והאצ"ל שהלהיבו וסחפו אז את מיטב בחורי ישראל.

כשראשי האצ"ל התוודעו לשיעור קומתו וכוחו הכביר של רבי אבא ה"נלחם" בהם מלחמת חרמה, שיגרו אל ביתו באישון לילה שני שכירי חרב, וכשאקדחים טעונים שלופים בידיהם הזהירו אותו ואיימו עליו שיפסיק את "מלחמתו" בהם...

אך רבי אבא בעוז רוחו פתח את מעילו ואמר להם: "אני לא אזוז כמלא הנימה מחינוך תלמידי בדרך ערכי התורה, ואם ברצונכם להורגני, עשו זאת כאן ועכשיו"... הם נרתעו ועזבו את המקום.

דעת שרגא

להוכיח הזולת בנועם, מתוך אהבה ובאופן נעים ומכובד!

נלמד מהפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" (פרק א-א)

וּכְתַב רַש"י: לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכניסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל. וכתב השל"ה הק' (בתוכחת מוסר): כשהוכיח [משה] בדברי מוסר סיפר מעלתם "הבו לכם אנשים חכמים נבונים וידועים"... הוא על דרך הפסוק "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך". הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כן וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שנאמר "אל תוכח לץ" - שלא תוכיח אותו דרך זלזול לומר לץ אתה, רק אדרבה תאמר לו, חכם אתה, ואם כן, חרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה. זהו "הוכח לחכם" כלומר: תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר".

כותב הקב הישר (פרק סב): "כל המתיירא להוכיח מפני בני אדם אזי יהיה בכיסופא קמי קוב"ה. ואף שהוא צדיק נענש על ידם. ומקור החיים הוא לבלתי להחניף לאדם רשע למי שסיפק בידו לעמוד נגד הרשע להתיש כוחם של רשעים... ואם תראה בדעתך שלא תוכל לבוא בריב ומצה עם הרשע שאתה מוכיח אותו, בעבור שהשעה משחקת לו, מכל מקום אסור ליתן לרשע כח ואומץ וחיזוק לסייעו לדבר עבירה ח"ו..."

מדוע הוצרך משה להתפלל על יהושע שינצל מעצת מרגלים?

כאשר שלח משה רבינו את ראשי בני ישראל לתור את הארץ נאמר: "ויעלו בנגד ויבא עד חברון" (במדבר יג-כב) ואמרו חז"ל (סוטה לד): מלמד שפירש כלב מעצת מרגלים ונשתטח על קברי אבות לבקש רחמים שינצל מעצת מרגלים, ואילו יהושע - אומרת הגמרא - לא הוזקק לכך משום שכבר משה ביקש עליו רחמים שנאמר "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (יג-טז).

מה ראה משה לבקש רחמים על יהושע יותר מאשר על כלב? את ההבדל בין יהושע לכלב, שכנראה גרם לכך שמשה התפלל על יהושע, מביא תרגום יונתן בן עוזיאל שכתב על הפסוק "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" - "וכדי חמא משה ענוותנותיה, קרא משה להושע בן נון יהושע". והיינו, כשראה משה את ענוותנותו של יהושע. שינה שמו והתפלל עליו שינצל מעצת המרגלים.

ולכאורה הדברים צ"ע טובא ומעוררים אותנו לשאול כאן כמה קושיות:

א) מדוע מדת ענוותנותו של יהושע מהוה סיבה להכשל יותר ולהמשך יותר אחר עצת המרגלים להוציא דיבה על הארץ, מאשר ללא הענוה? הרי אדרבה, ידוע לנו כי הענוה היא המדה הסגולית להנצל מכל חטא [כשם שהגורם ההפוך הוא הגאווה] וכבר נאמר "עקב ענוה יראת ה' נמצא שאם יהושע גדול בענוה וממילא בהכרח הוא יותר ירא את ה', בוודאי שיזהר יותר מחטאם של המרגלים ומה צורך להתפלל עליו במיוחד!?

ב) יתירה מזו: אם בכל זאת היה צד למשה לחשוש משום-מה שמא ימשך ויסחף יהושע אחר עצת המרגלים, לא מובן מה תועיל תפלתו של משה עליו, והרי קיימא לן "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" וממילא את ה"יראת שמים" להנצל מכל חטא צריך האדם לעורר בעצמו, כי זה תלוי רק בו, ושום תפלה של הזולת לא תוכל לעשות זאת במקומו. [ובשלמא אם אדם מתפלל על עצמו, כמו שעשה כלב, זה גופא היראת שמים שתלויה בו, אבל אם הוא מצד עצמו "בא ליטמא", חלילה, ואז "פותחין לו", מה יועילו התפלות של אחרים עליו להקב"ה שיתן בו יראת שמים למונעו מן החטא, הרי אין זה בידי שמים!]

וזאת כפי שהקשה **המהרש"א** בדברי חז"ל (ברכות י). על ברוריה אשת רבי מאיר שאמרה לו לבקש רחמים על החוטאים שישובו בתשובה [ולא שימותו]. ותמה המהרש"א: וודאי אדם המבקש רחמים על עצמו שישוב בתשובה מובן, שהרי "בדרך שאדם רוצה לילך, מוליכין אותו" (מכות י). והרוצה להטהר מסייעין לו (יומא לט:). וזה בכלל "הרוצה להטהר". אבל לבקש רחמים על חברו להחזירו בתשובה, מה תועיל בקשתו הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים!?! וא"כ הוא הדין, יש לתמוה גם כאן: מה תועיל תפלתו של משה על יהושע להצילו מחטא המרגלים!?

ג) אף אם נניח שתפלתו של משה אכן יש בה כח לעורר יראת שמים להציל את יהושע מחטא המרגלים!?! אך א"כ מדוע התפלל משה רק על יהושע, ולא התפלל על המרגלים עצמם שלא יכשלו!?

ד) מדוע בכלל הוצרך משה להתפלל על יהושע שינצל מעצת מרגלים, הרי הוברר מנבואת אלדד ומידד שנתנבאו "משה מת ויהושע מכניס" [לא"י] (סנהדרין יז). שיהושע אכן ינצל מחטא המרגלים ולכן יוכל להכניס את ישראל לארץ!?

כסף לחוד... ותוכחה לחוד...

במסעותינו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לחי"ל למען עריכת מגבית לטובת ישיבתו, היה מקהיל קהילות רבים ודורש בפניהם לאו דוקא בעניני כספים, אלא בעניני יהדות שצריכים חיזוק. וכך היה מעורר את הלבבות לשמירת התורה ומצוותיה.

כאשר ביקר באנגליה בשנת תרצ"ט, נכנס באחת השבתות לבית מדרש פלוני שרוב הבאים בשעריו היו בעלי השקפה לאומית, וביקש לערוך שם מגבית עבור "מפעל הלחם" להזנת בני הישיבה.

את דרשתו פתח בפסוק: "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". וכך ביארו: "עם" הוא כינוי לשבט אנשים שנעשו חטיבה מיוחדת מכח דתם ומורשתם הרוחנית. "גוי" משמש כינוי לשבט אנשים שהתגבש על בסיס ארץ מולדתם גרידא. אנחנו ישראל, קיימים בארץ קיום נצחי רק מפני היותנו "עם", ובתור שכאלה בהכרח נשכון לבדד. זה יחודינו הבלעדי, שכן בתורת "גוי" כלומר: "עם" שכל הווייתו מיוסדת על ארץ ומולדת אין לנו זכות קיום. "ובגויים" - כלומר בתורת גוי בקרב גויים "לא יתחשב" - אין לנו שום חשיבות.

זאת ללמדנו שארץ ישראל אינה לגבינו בבחינת המושג "מולדת" הנפוץ בעולם, אלא היא הקרקע המוכשרת שנקיים בה את מצוות הקב"ה, במיוחד מצוות התלויות בארץ, אבל אין להעלות על הדעת שארץ ישראל עשתה אותנו אומה..."

כאשר דברים אלו יצאו מפי רבי אלחנן, חפו פני המתפללים. רובם עזבו את ההיכל במורת רוח וברוגזה. אולם רבי אלחנן לא שת לבו לזאת והמשיך בדבריו עד לסיומם.

כשנשאל אחרי כן, האם אינו חושש להפסד? השיב: "כסף בעד הישיבה נגזר עלי ממרום, כמה יהיה ומהיכן. אך לעולם אין לקשור את ענין הכסף בשאר ענינים שנתחייבנו בהם!"

אור אלחנן

יבינו מעצמם את העוולה שעשו...

באחת הישיבות הוותיקות בירושלים אירע פעם שבחורים מסויימים התנהגו שלא כהוגן. ההנהלה החליטה להזמין לביתו של **גאב"ד טשיבין-רבי דב בעריש ווייזנפלד** זצ"ל בכדי שישוחח עמם. כמובן שהבחורים התייצבו בביתו בפחד ובפיק ברכיים וחששו מאד מהצפוי להם.

אך גאב"ד טשיבין קבלם בסבר פנים יפות, ואמר להם בשפה רכה שאם ילמדו תורה כמו שצריך, יראו מעצמם עד כמה עליהם להתחרט על העוולה שגרמו לישיבתם.

והטעים את דבריו עפ"י משל המקובל **מהבעש"ט**: עבד אחד התחצף לאדונו. אמנם האדון החליט שהוא לא מעונין לסלקו, ובמקום זה החליט להעלותו בדרגה, ולהכניסו לארמונות ולהיכלות המפוארים של המלכות, שיראה בעצמו עד כמה גדול כבוד המלך, וכיצד הוא מולך על אלפי אלפים, ואז יבין בעצמו כמה הוא קטן ביחס למלך, ואיזו עוולה עשה כשחטא נגדו.

שר התורה

המשך: "מצות תוכחה"

היאך יתכן שענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה בית מקדשנו?

"איך אעמוד מנגד?"

נוהג היה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל לנצל כל הזדמנות כדי לפנות במישרין אל אחים תועים מאחינו בני ישראל שיחזרו בתשובה. הוא לא חס אף פעם על כבודו, ומעולם לא הפליג בחשבונות רבים אשר ביקשו בני האדם, כגון: האם לא אפסיד משהו בגלל תוכחתי? ושמה יחרפני האיש ויחזיר לי מנה אחת אפים? הוא חי כל הימים בתחושה של איש המצווה ועומד: "לא תעמוד על דם רעך".

פעם קרה בליל שבת קודש, כשעמד לקדש על היין, עלה באוזניו קול מכשיר רדיו, הבוקע מחלונו של שכן חילוני, המתגורר בסמוך לדירתו. מיד הניח את הכוס מידו ויצא אליו, התנדפק על דלת מעונה, וניסה לשכנע אותו להמנע מחילול שבת.

שאל השכן: "מה לך מתערב בחיים הפרטיים שלי?" השיבו: "ואיך יכול אני לעמוד מנגד, בראותי שכן שלי נשרף באש, הלא זו אש של גיהנם!"

וזאת ליהודה

ונראה ליישב את כל הקושיות עפ"י מה שסיפרו חז"ל במעשה הידוע מקמצא ובר קמצא (גיטין נו). שעליהם חרבה ירושלים, שכאשר ביקש בעל הבית לגרש את בר קמצא מהסעודה ואחז בידו להוציאו וביישו לעיני כולם, אמר בר קמצא: "הואיל והחכמים שישבו בסעודה ראו ולא מיחו, משמע מזה שנוח להם בבזיוני ולכן אלך ואלשין עליהם למלך". ובהמשך קובעים חז"ל שענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס גרמה להחריב את בית המקדש. מדוע? (ויעויין במפרשים, מהרי"ץ חיות, חתם סופר ועוד שפירשו הענין על פי דרכם).

ונראה להבין זאת עפ"י המבואר במדרש (איכה רבה ד-ג) שהיה רבי זכריה מיסב בסעודה וראה הבזיון שעשה בעה"ב לבר קמצא והיה סיפק בידו למחות ולא מיחה. והיינו, אף שהיה בידו למחות בתור גדול הדור, בכל זאת לא מיחה, וזאת בגלל הענוה היתירה שהיתה בו שלא הרגיש עצמו כראוי למחות יותר מאשר שאר החכמים [וכדוגמת מה שביארו על ענוותנותו של נח שלא הרגיש עצמו, בענוותנותו, כמי שראוי להתפלל על אנשי דורו, ולכן נקרא המבול "מי-נח" על שמו] וזו הסיבה שייחסו חז"ל את החורבן לענוותנותו של רבי זכריה [ועפ"י מובן מדוע לא תלו חז"ל את החורבן באותם החכמים שישבו שם ולא מיחו, וכבר רמז לכך המהר"ם שיף].

מעתה, בדרך זו שמצינו במדרש על רבי זכריה, נוכל ליישב את כל מה שהקשינו בנידון המרגלים, שכן עפ"י הכרתו של משה את תלמידו יהושע [וכן עפ"י נבואת אלדד ומידד] ידע משה ברור שאכן אין ליהושע כל שייכות לעצת המרגלים, ובוודאי לא ישל בחטאם, חלילה, ולא על זה הוצרך להתפלל. אך עם זאת, מכיון שהכיר בענוותנותו היתרה, חשש משה שכלפי חוץ יראה כאילו יהושע מסכם עמם, בכך שלא יביע בגלוי את מחאתו נגדם כי לא יראה עצמו ראוי לכך. וממילא תהיה בשתיקתו מעין תמיכה עקיפה בעצת המרגלים, כהסכמה שבשתיקה, אף שבודאי לבו אינו עמם.

על זה קרא שמו יהושע והתפלל עליו "יה יהושעך מעצת מרגלים", שגם כלפי חוץ הכל יראה וידעו שחולק הוא עליהם ומתנגד נחרצות לטיעוניהם, ושענוותנותו לא תמנע את מחאתו. וכפי שאכן אירע למעשה כנאמר בפסוקים: "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה... קרעו בגדיהם. ויאמרו אל כל עדת בני ישראל הארץ אשר עברנו בה... טובה הארץ מאד מאד..." (יד-ו, ז).

"לא תכירו פנים במשפט"

ללא משוא פנים...

פעם הגיע אדם לבית הדין והגיש תביעה כנגד שר הבטחון בממשל וכנגד הרמטכ"ל של הצבא. הדיינים שישבו לצידו של האב"ד רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, ביקשו להרפות את ידיו מלהתעסק בתביעה זו, בטענה כי מאומה לא ייצא מהענין ואין טעם אפילו לשלוח אליהם הזמנה לדיון. ולא זו בלבד, אלא שזימונם לדין של אישים אלו, עלול לגרום לתגובות מיותרות כנגד עולם הדיינות וכלל ציבור הרבנים.

אולם הגרש"ש עמד על דעתו להזמין לבית הדין ונימוקו עמו: "כשאדם תובע את זולתו לדין תורה, חייבים לקבל את תביעתו בלא שום נפקא מינה מיהו הנתבע".

ואכן ההזמנה לדין נשלחה, ובה נקבע מועד לדיון ביום פלוני, בשעה תשע בבוקר. הגיע המועד שנקבע, אך המוזמנים לא הגיעו. הפנו, איפוא, הדיינים את ראשם לכיוון הגרש"ש ואמרו לו: "נו, הרי אמרנו שלא יצא מאום מהענין!" אך מבחינתו של הגרש"ש, הענין עדיין לא נסגר - "הלא אדם יכול לאחר מעט" - השיב לסובביו.

והנה בשעה תשע ורבע, הגיע קצין אל בית הדין, כשבידו "מכתב התנצלות" מאותם אישים בעלי שררה, כי בתוקף תפקידם הצבאי, אינם יכולים להיות כפופים לבית דין רבני, אלא לערכאות המטפלים בעניינים צבאיים...
עמודי שש

לשפוט בעלי דין בצדק, ולא להראות אותות אהבה וקירוב לאחד מהם על פני חברו!

נלמד מהפסוק: "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" (פרק א-יז)

ודרשו חז"ל בגמרא: "לא תכירו פנים במשפט" - רבי יהודה אומר לא תכירוהו [רש"י: אם הוא אוהבך] ר' אלעזר אומר לא תנכרהו [רש"י: אם הוא שונאך לא תעשה לו כנכרי לחיבו] (סנהדרין ז:).

על טיבם של הדיינים אומר משה רבינו לבני ישראל: "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם (פרק א-יג) ומביא רש"י מדברי חז"ל מה בין חכמים לנבונים? חכם דומה לשולחני עשיר כשמביאין לו דינרים לראות רואה וכשאינו מביאין לו יושב ותוהא. נבון דומה לשולחני תגר, כשמביאין לו מעות לראות רואה וכשאינו מביאין לו הוא מחזר ומביא משלו.

רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל הביא בספרו "עוד יוסף חיי" (הובא בהגדת הבא"ח) להסביר מה בין חכם לנבון עפ"י מעשה שהיה:

בימי הרב מהרשד"ם ז"ל באו שני עדים לפני בית דינו וביקשו לבטל את עדותם של עדי קידושין ולפוסלם, בהעידם שאותם עדים ממקום פלוני, שנה פלונית, וחודש פלוני, ביום פלוני ובשעה פלונית אכלו שקצים ורמשים ואכן עדותם התקבלה בבית הדין על פי כל דיני החקירות והדרישות, וכך ביקשו לפסול את עידי הקידושין ולהכריז, שאותה אשה דינה כפנויה והיא רשאית להנשא לכל מי שתחפוץ.

הזדמן לשם חכם אחד מחכמי ארץ ישראל, והבין, שאלו עדי שקר. ביקש ממהרשד"ם רשות לשאול את העדים שאלה אחת, ונתן לו רשות. פנה החכם ושאל את אחר העדים: "אמור לי, האם אותם שקצים ורמשים שאכלו האנשים, היו מבשר שור או כבש?"

אותו עד היה עם הארץ גמור שאינו יודע מה הם השקצים והרמשים, אלא כך לימדו אותו לומר. התבלבל ולא ידע מה להשיב, אם שור או כבש, והוכרח להודות, שאינו יודע מה הם שקצים ורמשים, אלא אותו אדם, שחפץ לשאת את האשה, הוא שלימדהו לומר כן כדי להוציאה מתחת יד בעלה...

מכאן נבין את ההבדל שבין חכמים לנבונים: אותם חכמים, שביקשו לקבל את העדות תחילה, היו חכמים, שכן הם ידעו את כל ההלכות על בורין, וחקרו ודרשו כדין ככל הכתוב בספרים. אבל החכם מארץ ישראל, שהמציא את התחבולה לשאול את השאלה המחוכמת, שתבלבלם ותכריחם להודות כי עדות שקר בפייהם, הוא הנקרא נבון!

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

משריפה, בורחים! / הרב נפתלי זינברג

קיבלנו מכתב. רצינו לשתף אתכם בתוכנו.

"אני מתגורר בעיר חרדית מזה עשרים שנה" מציג את עצמו הכותב. שכניו הם משפחה ברוכה. הוא נוקב במספרם המדויק של הילדים ובפרטים נוספים - אך נדלג על חלקם בכדי להימנע מחשיפת פרטים מזהים.

"מדובר במשפחה לתפארת מכל הבחינות. ספוגה בחום, אהבה ואווירה של "ביחד". גם החינוך למופת. מידי יום ביומו מקדיש אבא זמן ללימוד עם ילדיו - והתוצאות בהתאם: ילדים מצטיינים בלימוד, הן בהבנה והן בבקיאות".

* * *

האידיליה הייתה ממשיכה לנצח, אך לוחות השנה נתלשו מהפינה המיועדת בזה אחר זה - והבת הגיעה לפרקה.

הוא לא חיפש עבודה את גדול הדור, אך גם לא התפשר על "בינוני". חפץ בבחור שחיינו נעים סביב לימוד התורה - וזכה בכזה.

המחיר לא היה זול; אך באופן יחסי סביר בעינינו. הבחור לא דרש דירה בירושלים או בבני ברק אלא באחד הפרוייקטים - בתקופה שמחירי הדירות עמדו שם על 600,000 ליחידה (זה היה לא מזמן!) הסכום לא כולל כמובן הוצאות חתונה, ריהוט ושאר ירוקים.

גם הבת השנייה לקחה בחור טוב, והחוב הכפיל את עצמו.

אבי המשפחה לא שינה את סדר יומו, בעצם לא וויתר על כלום - מלבד על הזמן שהקדיש לילדיו. תודו שאין זה מציאותי לגלגל מאות אלפי שקלים, ולהמשיך לשמור על מצב נפשי רגוע הנצרך לזמן המוקדש לילדים.

יום רדף יום, גמ"ח רדף גמ"ח, ומיועדנו מצא את עצמו שקוע ראשו ורובו בגלגולים.

ימי הבניין היפים חרבו, פרחו ונעלמו. סעודות השבת השמחות והעליזות הפכו לכפויות. החיים הפכו לגלגל אחד ארוך של "לצאת ידי חובה" ותו לא. הוא המשיך לחיות - וליתר דיוק "לשרוד" - אך אלו כבר היו חיים אחרים.

נו, הלוא "כולם" מתחייבים על דירות - מה כבר אפשר לעשות!?

* * *

אף אחד לא כינס את הילדים סביב השולחן כדי להודיע להם שמשוה השתנה, אך ה"משהו" הזה ריחף בחלל יומם ולילה.

התובנה התפוצצה לה באמצע הסלון ביום בו סולק אחד הבנים מהישיבה הקטנה בה למד. שנים ספורות קודם לכן לא יכל אדם לחלום שבנם של משפחה נפלאה זו ימצא את עצמו מורחק. אך המקרה עם הבן לא היווה את **המחלה** - כי אם את **הסימפטום** שלה.

זה המשיך בילד נוסף שהתדרדר, ובילדה נוספת שגילתה

קשיים. המדרון החלקלק המשיך לגבות את קורבנותיו עד שביום מעונן התפרצה האם וזעקה את כל האמת בקול רם:

"אנחנו אשמים! אנחנו אשמים שלקחנו על עצמנו כאלו חובות. אמנם הרווחנו שני חתנים טובים - אבל הפסדנו שבעה ילדים!"

המשפט הקצר והחרף הלזה לווה ביבבות מתייפחות - ואין מנחם לה.

* * *

מורי ורבותי! אסור לאדם להכניס את עצמו למקום סכנה. ואם ישנה שריפה - בורחים ממנה! ליבנו ליבנו על אותה משפחה יקרה שלא רק שלא ברחו מן האש, אלא השליכה את עצמה הישר אל תוכו. אמנם, הם לא עשו זאת בזדון, וגם לא מחמת טיפשות, אלא מחמת שחשבו שאין ברירה.

אך האמת הפשוטה היא שישנה ברירה: חסידות גור הינה מהקבוצות הגדולות בציבור החרדי, ולה חסידים בארץ ובעולם. גם להם יש לא מעט משפחות שמשופעות בממון, אך אין חסיד שיעז לעבור על "התקנות" החסוניות הידועות.

מעשה בגביר מהחסידות, שניגש לרבי וביקש אישור חריג לקנות דירה לצאצא שהוא משיא - שלא בהתאם לתקנות. הרבי הגיב קצרות "....ביחד עם הדירה שתקנה, תקנה לעצמך גם רבי חדש!" כך, חד וחלק.

עלינו להפנים היטב שפינוק הדור הוא אחד מהגורמים למכשולים רבים בעינינו בין אדם לחברו. אחד ההשלכות הקשות הוא נושא הדירות. החתן, הוריו או מדריכיו גם מושפעים מהזרם הקלוקל הזה ואומרים לו "אם לא תקבל דירה תעזוב..."

הגיע הזמן לומר "לא", "עוד כאן", כשאינו כסף, לא קונים! אני סמוך ובטוח שמי שיעמוד על עקרונותיו הקב"ה יעזור לו והשידוכים יהיו איכותיים יותר ומוצלחים יותר, אפילו ללא קניית דירה.

* * *

עלינו להגיע למצב של דעת תורה בו תהיה בושה להוריד שידוך בגלל כסף (ומה גם שכאמור במאמר קודם בנושא, זה ממש מנוגד לדברי הרמ"א וחלקת מחוקק באבן העזר).

נסיים בלימוד זכות על אותם המשדלים בחורים לדרוש דירות, שמן הסתם כוונתם לטובה אך למעשה, התוצאות גורמות לנזק עצום לעם ישראל וממילא - כפי שכבר פורסם בשם ראשי הישיבות מאורי הדור - אסור להמשיך בדרך זו.

ראיתי לנכון לציין שיתכן מאוד שזו עוד דרך של ה'סיטרא אחרא' להחליש אותנו מבפנים לגרום ללחץ, מתח חברתי, קנאה, חוסר שביעות רצון ועצבנות. הכל כדי להפריע לנו מעבודת השם אמיתית, שלא יהיה שלום ואחדות בינינו.

מסע הבירורים בתחום השידוכים צריך להתמקד סביב יראת השמים של המועמדת, צניעותה ומידותיה הטובות - ולא ביחס לחשבון הבנק של אביה.